

**CULTURE ON
PRESCRIPTION**

Curriculum workshop

"Schilderen en tekenen"

Nederland

Medegefinancierd door
de Europese Unie

PARTNERS EN CONTACT

Het Erasmus+ project Culture on Prescription Europe is in januari 2022 van start gegaan en loopt tot eind 2024. Bij het project zijn partnerorganisaties in zes Europese landen betrokken:

**ISIS Institut für Soziale Infrastruktur
Frankfurt, Duitsland**

Europese coördinatie

Jana Eckert

✉ eckert@isis-sozialforschung.de

🌐 www.isis-sozialforschung.de

**Gesundheitsamt Frankfurt am Main,
Duitsland**

🌐 <https://frankfurt.de/de-de/service-und-rathaus/verwaltung/aemter-und-institutionen/gesundheitsamt>

Dublin City University, Ierland

🌐 www.dcu.ie

**AFEdemy, Academy on age-friendly
environments in Europe BV, Nederland**

🌐 www.afedemy.eu

**EAEA, European Association for the
Education of Adults, België**

🌐 www.eaea.org

SHINE 2Europe, Lda, Portugal

🌐 www.shine2.eu

**GEAC, Asociatia Grupul de Educatie si
Actiune pentru Cetatenie, Roemenië**

🌐 www.geac.ro

AUTEURS

**AFEdemy, Academy on age-friendly environments
in Europe BV, Nederland**

Bart Borsje

✉ bart@afedemy.eu

Sandra De Clonie Mac Lennan

✉ sandra@afedemy.eu

MET MEDEWERKING VAN

Vaishnavi Ramlochan Tewarie (AFEdemy)

Copyright © 2024 Culture on Prescription

Deze publicatie heeft een [Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationale Licentie \(CC BY-SA 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Gefinancierd door de Europese Unie. De hier geuite ideeën en meningen komen echter uitsluitend voor rekening van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs die van de Europese Unie of het Europese Uitvoerende Agentschap onderwijs en cultuur (EACEA) weer. Noch de Europese Unie, noch het EACEA kan ervoor aansprakelijk worden gesteld.

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Voorbereiding

Bij de voorbereiding van de serie workshops werd gezocht naar een goede locatie, een aansprekende professionele kunstenaar als facilitator en voldoende geschikte deelnemers.

Een goede locatie was snel gevonden: het Cultuurhuis Garenspinnerij in Gouda. Het vinden van een geschikte professionele kunstenaar bleek moeilijker dan verwacht. De kunstenaars die al lesgeven in het Cultuurhuis bleken niet beschikbaar.

Harmen Kooistra, een kunstenaar uit Bodegraven, werd bereid gevonden om als begeleider op te treden. Hij heeft ervaring in het lesgeven in schilderen en tekenen voor groepen. Ter voorbereiding op zijn taak werd Harmen door AFEdeMy geïnformeerd over het project, het workshop curriculum, zijn rol en de rol van AFEdeMy tijdens het project.

Er is een advertentie opgesteld voor de werving en selectie van geschikte deelnemers. Lokale mantelzorgorganisaties en contactpersonen bij de sociale dienst van de gemeente werden benaderd met de advertentie. Op deze manier werden ongeveer 10 deelnemers geworven. Uiteindelijk hebben 8 mensen deelgenomen.

Over de kunstenaar: "Samen leren tekenen/schilderen is leuk om te doen," aldus [Harmen Kooistra](#) uit Bodegraven.

Harmen Kooistra uit Bodegraven is al meer dan 40 jaar kunstenaar. Naast het maken van eigen werk geeft hij teken- en schilderles aan volwassenen in Bodegraven.

Voorvergadering 9 mei 2023 (30 minuten)

Alle deelnemers werden door AFEdeMy geïnformeerd over het doel van het project en het privacyreglement. De deelnemers werd gevraagd de vragenlijst over eenzaamheid in te vullen en het privacyformulier in te vullen.

Verschillende deelnemers gaven aan moeite te hebben met het invullen van hun persoonlijke gegevens omdat ze zich zorgen maakten over hun privacy. Na enige uitleg over de privacywetgeving die al op het in te vullen formulier stond, stemden ze er toch mee in om deze gegevens in te vullen. Om zeker te zijn van hun inzet werd aan elke deelnemer een kopie van het formulier gegeven.

1e zitting 9 mei 2023

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
30	Opwarmen	Elkaar leren kennen. Het doel en de inhoud van het project en de cursus begrijpen. Ijsbreker (geïntroduceerd door AFEdeMy); Elke deelnemer stelde zichzelf voor en kon aangeven wie zijn favoriete schilder of kunstenaar is.
60	Het toewijzen van concrete ideeën, methoden, volgende stappen, ruwe doelstellingen.	De kunstenaar laat de deelnemers tekenen met potlood en papier. Hiervoor heeft hij verschillende voorbeelden meegenomen, die de deelnemers kunnen gebruiken voor hun eigen creatie.
15	Pauze	
15	Feedback en mogelijke aanpassing van doelstellingen/methoden	De deelnemers wordt gevraagd om zonder waardeoordeel naar elkaars werk te kijken. Er ontstaat dan enige discussie in de groep, wat de gezelligheid al snel ten goede komt.

2e zitting 16 mei 2023

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
15	Opwarmen	Aan het begin van de bijeenkomst vraagt de facilitator de deelnemers hoe ze terugkijken op de vorige sessie.
45	Herhaal ideeën, methoden, volgende stappen en ruwe doelstellingen die eerder zijn overeengekomen.	Begin met schilderen. Iedereen zoekt een voorbeeld uit de meegebrachte materialen om na te schilderen. Degenen die niet kunnen kiezen krijgen de gelegenheid om zelf een onderwerp te kiezen. Een doek, verf, penselen en andere attributen worden uitgedeeld om te beginnen met schilderen.
15	Pauze	
60	Projectwerk	De begeleider loopt door het atelier om de deelnemers op weg te helpen. Hij leert ze hoe ze een algemene tekening kunnen maken met potlood en daarna met verf en penseel.

15	Individueel/groepswork delen met iedereen en feedback krijgen van de facilitator.	Aan het einde van de workshop mag iedereen zijn stuk aan de groep laten zien. Keuzes worden besproken zonder waardeoordeel.
----	---	---

3e zitting 23 mei 2023

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
15	Opwarmen	Facilitator presenteert zijn eigen werk en vertelt hoe hij als kunstenaar werkt als voorbeeld voor de deelnemers. De deelnemers werken individueel/de groep/subgroepen verder.
60	Projectwerk	De facilitator biedt begeleiding en ondersteuning door middel van technische uitleg. Sommige deelnemers hebben meer ondersteuning en aanmoediging nodig.
15	Pauze	
45	Projectwerk	De deelnemers werken individueel/de groep/subgroepen verder volgens de specifieke methodes.
15	Individueel/groepswork delen met iedereen	Presentatie van het werk tot nu toe. De facilitator vat de geboekte vooruitgang van elke deelnemer samen als een goed uitgangspunt voor de volgende sessie.

4e zitting 30 mei 2023

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
15	Opwarmen	Reflectie op de vorige sessie.
45	Projectwerk	De deelnemers werken individueel verder.
15	Onderbreking	
45	Projectwerk	De deelnemers werken individueel/de groep/subgroepen verder volgens de specifieke methodes. De begeleider zorgt voor voortdurende supervisie en ondersteuning.
15	Individueel delen en feedback ontvangen van facilitator.	Zoals bij elke sessie wordt er aan het einde werk gepresenteerd en besproken door de deelnemers. Er worden complimenten en positieve

feedback gegeven door de deelnemers en de begeleider. Dit geeft een gevoel van prestatie en een mooie afsluiting van de dag.

5e zitting 6 juni 2023

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
15	Opwarmen	Reflectie met de deelnemers van de cursus tot nu toe. Deelnemers praten over de mogelijkheden om de cursus in Bodegraven voort te zetten. Niet alle deelnemers kunnen gaan.
60	Projectwerk	Daarna gingen ze verder met de werkstukken waaraan ze begonnen waren. Ondertussen waren sommige deelnemers al klaar met een werkstuk en begonnen ze aan een nieuw.
15	Pauze	
45	Projectwerk	De deelnemers gaan door met hun werk. Sommigen helpen elkaar. De begeleider ondersteunt dit proces.
15	Individueel werk delen met iedereen	Aan het einde van de sessie worden de werken van de deelnemers getoond en wordt er gediscussieerd over de voortgang. Tot slot ruimt iedereen samen de kamer op.

6e zitting 13 juni 2023

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
15	Opwarmen	We begonnen met een ijsbreker waarbij in groepjes aan elke deelnemer dezelfde vraag werd gesteld, zoals: Wat eet je het liefst, Welk dier zou je voor 1 dag willen zijn, Wat is je favoriete vakantieland. In het begin vonden ze het niet leuk, maar toen iedereen meedeed en er leuke antwoorden kwamen, werden ze steeds enthousiaster.
45	Projectwerk	De deelnemers ronden hun werk af. Ze gaan allemaal door met het bespreken van de presentatie van hun resultaten.
15	Onderbreking	
60	Afronding van projectwerk	De deelnemers ronden hun werk af. De facilitator ondersteunt bij het succesvol afronden van de cursus. Iedereen is het eens over de presentatie van de resultaten.

15 Inpakken Korte presentatie en discussie. Herinnering dat de volgende keer de laatste sessie is.

7e zitting 20 juni 2023 (laatste zitting)

Tijd in minuten	Oefening/Pad	Doelstellingen
45	Projectwerk	<p>De deelnemers ronden hun werk af.</p> <p>De facilitator biedt alle ondersteuning die nodig is om de cursus succesvol af te ronden.</p> <p>Allen blijven discussiëren over de setting van de presentatie van hun resultaten.</p>
15	Pauze (Een van de deelnemers trakteerde op gebak als bedankje voor de genoten cursus. Een andere deelnemer had een klein cadeautje meegenomen als bedankje.)	
15	Afronding project Werk	<p>De deelnemers ronden hun werk af.</p> <p>Ze zijn het allemaal eens over de presentatie van hun resultaten.</p> <p>De deelnemer reflecteerde op de cursus. Deelnemers gaven aan enthousiast te zijn over de cursus. Een punt van kritiek was echter dat de cursus te kort was voor de deelnemers. Ze willen graag verder leren schilderen en tekenen. Trots werden hun werken aan de aanwezigen getoond.</p>
30	Reflecteren op de cursus	<p>We vroegen de deelnemers opnieuw om een Eenzaamheidsenquête en een cursusevaluatie in te vullen. Na afloop kregen de deelnemers een certificaat voor hun deelname aan de workshop.</p>
15	Onderzoek, certificering	

CULTURE ON PRESCRIPTION

Medegefinancierd door
de Europese Unie